

Címkézetlen károk

ki nyer és ki veszít, ha a GMO-k titokban maradnak?

2024. december

Kinek hoz hasznot a GMO-k jelölésének deregulációja?

A három óriáscég

Az új GMO címkézés deregulációjának legnagyobb nyertesei az agrobiznisz három óriáscége, a Bayer, a Corteva vagy a Chem China/Syngenta lesznek, akik új lehetőségeket látnak a GMO-k új generációjára vonatkozó átláthatóság felszámolásában.¹ Ezek a vállalatok uralják a génmódosított vetőmagok piacát, és hatalmas profitra tehetnek szert, ha a jelölési kötelezettséget eltörlik. A GMO-tartalom közzétételére vonatkozó kötelezettség nélkül az európai gazdák újra génmódosított növények termesztésébe kezhetnek. Ezáltal a három óriáscég több szabadalmaztatott vetőmagot adhat el a gazdáknak, és tovább növelheti az ellenőrzést a mezőgazdasági ellátási lánc felett, mivel a kis és közepes vetőmagtermesztők nem férnek hozzá a szabadalmaztatott szaporítóanyaghoz.²

Míg a jelölési kötelezettség a fogyasztók választáshoz való jogának védelmét szolgáló alapvető fontosságú szabályozás, az agrobiznisz óriáscégei a profitmaximalizálást gátló akadályt látnak benne. Egy belső stratégiai dokumentumban az Euroseeds, a három óriáscéget is képviselő vetőmag lobbicsoport a „gazdák választási szabadságára és az információhoz való hozzáférésre” hivatkozik, mint a címkézés megszüntetésének egyik motivációjára:

Az európai vetőmagágazat határozottan támogatja és tiszteletben tartja a gazdák választási szabadságát és a tájékoztatás iránti igényét. Véleményünk szerint a megfelelés ellenőrzésére és a vásárlók választási lehetőségeire vonatkozó átláthatósági követelmények kiszámítható, megbízható és harmonizált módon teljesíthetők anélkül, hogy a hagyományosnak tekinthető NGT³ növényfajtákat a szigorú és nehézkes GMO-jelölési kötelezettségek hatálya alá helyeznénk.⁴

Az Euroseeds és a három óriáscég logikája egyszerű: ha a címkézést elhagyják, az EU-ban végre teret nyerhetnek az új GMO-k. A Bayer, a Corteva és a Syngenta így hatalmas profitot termelhet, és a következő évekre növelheti a mezőgazdasági ágazat feletti hatalmát.

A
3
ÓRIÁSCÉG

Ki veszít a GMO-k jelölésének deregulációján?

1. A fogyasztók, az élelmiszer-feldolgozók és a kiskereskedők

Ennek a lehetséges forgatókönyvnek az elsődleges „vesztesei” a fogyasztók és a kiskereskedők. Ha a GMO-k jelölésének eltörlése zöld utat kap, a fogyasztók elvesztik azon jogukat, hogy megfelelő információ alapján döntést hozhassanak a fogyasztani kívánt élelmiszerekről, és tudatosan választhassák a GMO-mentes opciókat. Hasonlóképpen, az élelmiszer-feldolgozók és kiskereskedők inntől kezdve nem tudhatnák, hogy az általuk értékesített termékek tartalmaznak-e génmódosított összetevőket. Ennek következményei messze túlmutatnak az európai határokon: ha az EU-n kívüli szereplők gabonát vagy élelmiszert kívánnak importálni az EU tagállamaiból, akkor ők sem tudhatnák, hogy az tartalmaz-e új GMO-kat. A vizsgálatokkal, tisztítással, az új GMO-k hagyományos, bio- és GMO-mentes élelmiszerekben való előfordulásának elkerülését célzó intézkedésekkel kapcsolatos minden teher és költség azokat terheli, akik nem akarják ezeket használni. Míg azok, akik forgalomba akarják hozni őket, nem fizetnek semmilyen intézkedésért.

2. Gazdák

A gazdák, különösen azok, akik elkötelezettek a biogazdálkodás vagy a hagyományos (GMO-mentes) gazdálkodás mellett, valószínűleg jelentős többletterhekkel és költségekkel fognak szembesülni. A Bayer azt állítja, hogy elősegíti az átláthatóságot, és támogatja a mezőgazdasági ágazatot azáltal, hogy biztosítja, hogy az új GMO vetőmagokat „megfelelően címkézik”, amikor a gazdának értékesítik.⁵ Azonban nagyon jól tudják, hogy a vetőmagok címkézése csak egy építőelem a valódi átláthatóság felé. A gazdák nem tudhatják, hogy a szomszédos földeken használnak-e génmódosított vetőmagokat, amelyek akár a mag, akár a pollen segítségével könnyen elterjedhetnek és szennyezhetik a közeli terményeket. Ez megteremti a keresztszennyeződés lehetőségét, ami árthat a biogazdálkodásnak és alááshatja a fogyasztók bizalmát.

3. Természet

Sok génmódosított növény gyomirtószer-tűrő fajta,⁶ ami növeli a növényvédőszer-használatot, és a tájakat monokultúrává változtatja. Az új GMO-k géntech lobbicsoportok által szorgalmazott deregulációja sokrétű hatással lehet a természetre.

A GMO-kra vonatkozó jelenlegi uniós jogi keretrendszer nyomon követhetőségi követelményeket tartalmaz, amelyek biztosítják az ellenőrzést és szükség esetén a génmódosított növények visszavonását:

EZ A RENDELET BIZTOSÍTJA A GMO-K NYOMONKÖVETHETŐSÉGÉNEK KERETRENDSZERÉT ... AZZAL A CÉLLAL, HOGY ELŐSEGÍTSE A PONTOS CÍMKÉZÉST, A KÖRNYEZETRE ÉS ADOTT ESETBEN AZ EGÉSZSÉGRE GYAKOROLT HATÁSOK FIGYELEMMEL KÍSÉRÉSÉT, VALAMINT A MEGFELELŐ KOCKÁZATKEZELÉSI INTÉZKEDÉSEK VÉGREHAJTÁSÁT, BELEÉRTVE SZÜKSÉG ESETÉN A TERMÉKEK VISSZAVONÁSÁT.⁷

Ha a dereguláció elfogadásra kerül, az új GMO-k többségének nyomon követhetősége és monitoringja megszűnik. Ha az új GMO növények előre nem látható módon reagálnak a környezetre,⁸ szükségessé válhat a természetből és a fogyasztásból való kivonásuk. Ebben az esetben a címkézés és a nyomon követhetőség más formái az új GMO-k lekövetésének alapvető eszközei lennének. Jelölés és nyomon követhetőség nélkül a kormányzati szervek és a környezetvédő szervezetek számára lehetetlen lenne az esetleges káros hatások nyomon követése és ellenőrzése.

Az uniós jogszabályok értelmében a géntechnológiai úton módosított szervezeteket (GMO-kat) tartalmazó élelmiszereket és takarmányokat egyértelműen jelölni kell.⁹ Ez biztosítja a fogyasztók azon jogát, hogy a tényleges kockázatoktól függetlenül, megfelelő információk birtokában hozhassanak döntéseket az élelmiszerekkel kapcsolatban.^{10,11}

A génmódosított élelmiszerekre vonatkozó jelölési kötelezettség nagymértékben befolyásolta a GMO-k iránti keresletet. Amikor az európai fogyasztók szembesültek a GMO jelöléssel rendelkező élelmiszerekkel, több mint 20 éve széles körben elutasították azokat. A szupermarketek válaszul fokozatosan kivonták a forgalomból a génmódosított élelmiszereket, a gazdák számára pedig onnantól kezdve nem hoznak hasznot a génmódosított fajták. Különböző közvéleménykutatások arra jutottak, hogy a fogyasztók szeretnék, hogy a GMO-k új generációja is jelölés alá essen.¹² Bár vannak engedélyezett génmódosított élelmiszerek az EU-ban, a piac egyértelműen elutasította őket.

Az agrobiznisz óriáscégei azonban most megtalálták annak a módját, hogy miképp kerüljék meg ezt az ellenállást, és kényszerítsék rá a nem kívánt génmódosított élelmiszereket a gazdákra és a fogyasztókra: nyomást gyakoroltak az uniós jogalkotókra, hogy töröljék el a GMO-k jelölési kötelezettségét a GMO-k új generációja esetében (a GMO-k deregulációjáról szóló uniós jogszabályon keresztül).

A képlet egyszerű. Ha az új GMO-k jelölését eltörlik, a gazdák természetbe vonhatják ezeket az új GMO növényeket, a Bayer, a Corteva és a Syngenta pedig növelheti bevételeit a szabadalmaztatott új GMO-vetőmagok eladásán keresztül.

Következtetés

A legtöbb új GMO esetében a címkézés deregulációjára irányuló uniós jogszabály tervezet a teljes ellátási láncban megsemmisítené a nyomon követhetőséget. Az arra vonatkozó információ, hogy egy termék tartalmaz-e GMO-kat, csak a vetőmagok értékesítése során lenne elérhető. Ezt követően a szomszédos mezőgazdasági termelők, kiskereskedők, fogyasztók, környezetvédő szervezetek és más szereplők mind sötétben tapogatóznának. Aki gabonát, élelmiszer-alapanyagokat importálna az EU-ból, az már nem tudná, hogy vannak-e benne új GMO-k. Az uniós jogalkotó nem adott magyarázatot arra, hogy miért nincs szükség többé az átláthatóságra.

Jegyzetek

- 1 Az Európai Bizottság 2023 júliusában tette közzé az új GMO-k többségének deregulációjáról szóló jogszabálytervezetet. *Proposal for a Regulation of The European Parliament and of the Council on plants obtained by certain new genomic techniques and their food and feed, and amending Regulation (EU) 2017/625* https://food.ec.europa.eu/plants/genetically-modified-organisms/new-techniques-biotechnology_en (European Commission, 2023). Az Európai Parlament 2024 elején fogadta el álláspontját, széles körben követve a Bizottság javaslatát, de javasolta, hogy az új GMO-kat jelöljék NGT-ként, és bizonyos nyomon követhetőséget tartsanak fenn.
- 2 <https://corporateeurope.org/en/2023/12/bayer-basf-lobby-pushed-scrap-safety-rules-new-gm-crops-even-if-they-increase-pesticide-use>
- 3 Az Európai Bizottság anyagaiban az új GMO-kat "új génkezelési technikáknak" (New Genomic Technics /NGT/ nevezik)
- 4 Euroseeds, *PBI Advocacy Brief for Euroseeds Members* (04/2021), https://www.amsem.ro/ImageHandler.ashx?UploadedFile=true&pg=d63ee450-f3a-4e83-b811-127758e634a0&image=~/_App_Data/UserImages/File/ESA/2021/PBI%20Advocacy%20Brief%20ESA.pdf
- 5 Bayer Global, *Genome editing: An important building block for the future of agriculture* (08/2023), <https://www.bayer.com/en/agriculture/article/why-genome-editing-is-an-important-building-block-for-the-future-of-agriculture>
- 6 <https://corporateeurope.org/en/2023/12/bayer-basf-lobby-pushed-scrap-safety-rules-new-gm-crops-even-if-they-increase-pesticide-use>
- 7 Az 1830/2003/EK rendelet célja, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32003R1830>
- 8 <https://www.anses.fr/en/content/ntg-en> és <https://friendsoftheearth.eu/publication/new-gmos-a-risky-distraction-to-climate-food-security/>
- 9 A címkézési követelményeket az 1823/2003 EK rendelet határozza meg, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32003R1829> és a nyomon követhetőséget az 1830/2003 EK rendelet. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32003R1830>
- 10 A fogyasztók tájékoztatáshoz való jogát az Európai Unióról szóló szerződés rögzíti: „A fogyasztói érdekek érvényesülésének előmozdítása és a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása érdekében az Unió hozzájárul a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeinek védelméhez, valamint a tájékoztatáshoz, oktatáshoz és az érdekeik védelmét célzó önszerveződéshez való jogaik megerősítéséhez.” (Az Európai Unióról szóló szerződés 169. cikkének (1) bekezdése)
- 11 Az élelmiszerjog általános elveiről szóló EK rendelet az Európai Unióról szóló szerződés 169. cikkének (1) bekezdését egészíti ki: „Az élelmiszerbiztonság érdekében figyelembe kell venni az élelmiszertermelési folyamat minden aspektusát, az elsődleges termelést és az állati takarmány előállításától az élelmiszerek értékesítéséig és fogyasztóhoz jutásáig, hiszen a lánc minden elemének hatása lehet az élelmiszerbiztonságra.” (178/2002/EK rendelet (12 preambulbekezdés))
- 12 A holland tanulmány azt ajánlja, hogy „őrizze meg a polgárok választási szabadságát a géntechnológiával módosított élelmiszerek - beleértve az NGT élelmiszereket is - címkézésére vonatkozó követelmény fenntartásával.” <https://www.rathenau.nl/sites/default/files/2023-04/Rapport%20Editing%20under%20provision.pdf>
Az Osztrák Kiskereskedelmi Szövetség és a Global 2000 számára végzett felmérés szerint a válaszadók 94%-a úgy véli, hogy az új génmódosítási technikákkal előállított termékeken továbbra is közvetlenül a terméken kell feltüntetni a „génmódosított” jelölést. <https://www.handelsverband.at/presse/presseaussendungen/neue-gentechnik/>; https://www.handelsverband.at/fileadmin/content/Presse_Publikationen/Presseaussendung_en/Consumer_Check/Consumercheck_Juli2022_Neue-Gentechnik.pdf
BfR: Verbrauchervotum; Ergebnis der BfR-Verbraucherkonferenz „Genome Editing im Bereich Ernährung und menschliche Gesundheit”, 2019. <https://www.bfr.bund.de/cm/343/verbrauchervotum-genome-editing.pdf>

Írta: Mute Schimpf. Szerkesztette: Joseph Attlee, Gaele Cau. A magyar változatot lektorálta: Fidrich Róbert, Kapitányné Sándor Szilvia.

2024. december. Dizájn: contact@onehemisphere.se Fotó: © Shutterstock.

Jelen kiadvány angol változata az Európai Bizottság (LIFE Program) támogatásával készült. A dokumentum tartalmáért kizárólag a Föld Barátai Európa felel. Nem feltétlenül tükrözi a fent említett támogató véleményét. A támogató nem tehető felelőssé a benne foglalt információk felhasználásáért.

<https://mtvsz.hu/>

Magyar Természetvédők Szövetsége
1091 Budapest, Üllői u. 91/B.

info@mtvsz.hu
facebook.com/mtvsz twitter.com/mtvsz

